

Wilhelmina¹

In juni '40 had de koningin, zo schreven wij in hoofdstuk 1, haar intrek genomen in een huisje in het zuidwesten van Londen, in Roehampton bij *Richmond Park*. In zijn eenvoud was het haar welkom: zij hield niet van paleizen en wenste bovendien, terwijl haar volk aan ontberingen blootgesteld zou worden, zo simpel mogelijk te leven. Toen Londen van begin september af zwaar door de *Luftwaffe* gebombardeerd werd, verhuisde zij na enige tijd naar het landhuis *Stubbings House* dicht bij Maidenhead (zie kaart I op pag. 35); het huis op *Eaton Square* werd in '41 verlaten en zij kreeg toen nieuwe werkvertrekken in een kleiner huis op *Chester Square*. Daar en in *Stubbings House* werd zij bewaakt door marechaussees die in ploegen dienst deden. Prins Bernhard, die een flat in Londen had, was vaak in *Stubbings House* bij haar. Er woonden voorts een Engelse detective, haar 'secretaris' (en thesaurier) van 't Sant en één hofdame, mevrouw L. Verbrugge van 's Gravendeel geboren baronesse Prisse, een Belgische van afkomst, die een toonbeeld was van warmte en menselijk begrip – begrip óók voor de vaak heftige emoties van de koningin welke het samenzijn met haar soms buitengewoon moeilijk maakten. Na enige tijd aanvaardde de koningin (zij had dat eerst geweigerd) dat haar uit de schatkist per week een bedrag van £ 300 uitbetaald zou worden (per jaar niet veel meer dan een tiende van de f 1 mln waar zij recht op had) – dat bedrag werd in januari '42 verhoogd tot bijna f 20 000 per week (f 1 mln per jaar) en toen vond ook een nabetaling plaats²; al die gelden alsook haar vermogen werden door van 't Sant zuinig beheerd.³ Het leven op *Stubbings House* was eenvoudig. 'De koningin', zo vertelde van 't Sant ons in '56,

¹ Een eerste samenvattend beeld van het beleid van de koningin in Londen gaf ik in '66 in mijn voordracht voor de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen, *Koningin Wilhelmina in Londen*; hij is in dat jaar gepubliceerd in de *Mededelingen van de Afdeling Letteren*, Nieuwe reeks, dl. 29 (no. 2) en herdrukt in mijn bundel *Tussentijds. Historische studies* (1977). Ik had, toen ik die voordracht hield, in februari-maart '57 drie lange gesprekken met koningin (toen: prinses) Wilhelmina kunnen voeren waarin zij openhartig antwoord gegeven had op alle vragen die ik haar van de kennis uit die ik toen bezat, stellen kon. Vervolgens kreeg ik met haar goedvinden en met goedvinden van koningin Juliana en de toenmalige minister-president, dr. W. Drees, toegang tot haar stukken, bewaard in het archief van het kabinet der koningin. Voor al deze medewerking wil ik ook hier mijn grote erkentelijkheid betuigen. ² Hetzelfde gold voor de bedragen waar prinses Juliana en prins Bernhard recht op hadden, resp. f 400 000 en f 200 000 per jaar; daarvan werd evenwel slechts een gedeelte uitbetaald: onder het hoofd 'Huis der Koningin' werden jaarlijks slechts uitgaven gebracht tot een totaal van ca. f 1 400 000. ³ Hetgeen aldus gespaard werd, heeft de koningin na de bevrijding goeddeels weggeschonken.